

ԲՈՒՍԱԲՈՒԾՈՒԹՅԱՆ ԱԶԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳԻՐ
(ՀԱՍՏԱՏՎԵԼ Է ՀՀ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ 2025 ԹՎԱԿԱՆԻ ՄԱՐՏԻ 27-Ի
Լ ՈՐՈՇՄԱՄԲ)

Ծրագրով նախատեսվում է 2025 թվականին Հայաստանի Հանրապետության բոլոր մարզերում փոխհատուցել հացահատիկային, հատիկաընդեղեն և կերային մշակաբույսերի մշակության մեկ հեկտարի հաշվով կատարվող հիմնական աշխատանքների (վարի, ցանքի, բերքահավաքի) և սերմի արժեքի համար նախատեսված ծախսերի 50 տոկոսը: Արտադրողականության բարձրացման նպատակով նախատեսվում է ցանքերն իրականացնել բացառապես լաբորատոր փորձաքննություն անցած և հավաստագրված սերմերով:

Ծրագրի շրջանակում յուրաքանչյուր շահառուի կողմից մշակվող ցանքատարածությունները չեն կարող գերազանցել 100 հա-ը, իսկ փոխհատուցման առավելագույն գումարը՝ 11.0 մլն դրամը: Միևնույն հողամասի նկատմամբ համասեփականատերերի առկայության դեպքում ծրագրից կարող է օգտվել համասեփականատերերից միայն մեկը: Միևնույն ֆիզիկական անձը և անհատ ձեռնարկատերը միաժամանակ չի կարող հանդիսանալ ծրագրի շահառու:

Ծրագրի շրջանակներում առվույտի և կորնզանի (հիմնական մշակաբույսեր) ծածկոց հանդիսացող մշակաբույսերով (հացահատիկային մշակաբույսեր) ցանքի դեպքում հավաստագրված և լաբորատոր փորձաքննության ենթարկված պետք է լինեն միայն հիմնական մշակաբույսի սերմերը, և փոխհատուցումը տրամադրվում է միայն հիմնական մշակաբույսերի համար նախատեսված փոխհատուցվող գումարի հաշվով, իսկ խառը ցանքերի (մի քանի մշակաբույսերի համատեղ ցանք՝ բերքի ստացման նպատակով) դեպքում՝ հավաստագրված և լաբորատոր փորձաքննության ենթարկված պետք է լինեն ցանված բոլոր մշակաբույսի սերմերը, և փոխհատուցումը տրամադրվում է միայն հացահատիկային մշակաբույսերի համար նախատեսված փոխհատուցվող գումարի հաշվով:

Ծրագրի շահառուները նույն հողամասի վրա գյուղատնտեսական մշակաբույսերի մշակության նպատակով կարող են օգտվել նաև ոռոգման արդիական համակարգերի ներդրման համար նախատեսված աջակցությունից, սակայն միևնույն հողատարածքում միևնույն մշակաբույսի մշակության համար չեն կարող օգտվել պետական աջակցության այլ ծրագրերից:

Նկարագիրը	Հիմնական պայմանները
Ծրագիրն իրականացվում է յուրաքանչյուր շահառուի կողմից	1) աշնանացան ցորենի մշակության յուրաքանչյուր 1 հեկտար մակերեսի հաշվով՝ 80 000 դրամ

կատարված ծախսերի 50 տոկոս փոխհատուցման գումարը հաշվարկվում է տվյալ մշակաբույսի ցանքատարածության մեկ հեկտար մակերեսի վրա հիմնական աշխատանքների՝ վարի, ցանքի, բերքահավաքի և սերմի արժեքի միջին շուկայական գներով:	2) գարնանացան հացահատիկային մշակաբույսերի մշակության յուրաքանչյուր 1 հեկտար մակերեսի հաշվով՝ 70 000 ՀՀ դրամ, իսկ եգիպտացորենի մշակության յուրաքանչյուր 1 հեկտար մակերեսի հաշվով՝ 85 000 ՀՀ դրամ, 3) հատիկաընդեղեն մշակաբույսերի մշակության յուրաքանչյուր 1 հեկտար մակերեսի հաշվով՝ 100 000 ՀՀ դրամ, 4) կերային մշակաբույսերից առվույտի, կորնգանի 1 հեկտար մակերեսի մշակության հաշվով՝ 110 000 ՀՀ դրամ, իսկ կերի ճակնդեղի համար՝ 80 000 դրամ:
---	--

ԾՐԱԳՐԻՆ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՔԱՅԼԵՐԻ ՀԱՋՈՐԴԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

- **Քայլ 1.** Ծրագրին մասնակցելու նպատակով թղթային տարբերակով **դիմում** են համայնքի կամ բնակավայրի վարչական ղեկավարին՝ դիմումում նշելով մշակվող (նախատեսվող) մշակաբույսի տեսակը, սորտերը, ցանքատարածության վայրը, մակերեսը, բանկային հաշվեհամարը.

Դիմումին կից, թղթային եղանակով, շահառուն ներկայացնում է նաև՝

- 1) անձը հաստատող փաստաթղթի պատճենը.

անշարժ գույքի (գյուղատնտեսական նշանակության հողի) նկատմամբ սեփականության իրավունքը հավաստող պետական գրանցման վկայականի պատճենը, պայմանագրային հիմունքներով առնվազն մեկ տարի ժամկետով վարձակալության (ենթավարձակալության) կամ օգտագործման դեպքում՝ նաև նոտարական կարգով վավերացված այդ պայմանագրի պատճենը, կամ համայնքի կամ բնակավայրի վարչական ղեկավարի կողմից տրված տեղեկանքը՝ գյուղատնտեսական նշանակության հողը շահառուի կողմից փաստացի օգտագործվելու վերաբերյալ (տեղեկանքում պարտադիր նշվում է շահառուի կողմից փաստացի օգտագործվող հողամասի կադաստրային ծածկագիրը, միևնույն կադաստրային ծածկագրով հողամասը նաև այլ շահառուների կողմից օգտագործվելու դեպքում՝ այդ մասին տեղեկատվություն, ինչպես նաև հողամասի փաստացի օգտագործման պատճառների վերաբերյալ տեղեկատվություն) և դրա հիմք հանդիսացող փաստաթղթերը: Եթե գրանցված իրավունքն ընդհանուր համատեղ սեփականություն է կամ վարձակալություն (օգտագործում),

ապա ներկայացվում է նաև անշարժ գույքի սեփականատիրոջ կամ համասեփականատիրոջ (համասեփականատերերի) գրավոր համաձայնությունը.

3) գրավոր համաձայնություն՝ ծրագրի շրջանակում շահառուի մասին տեղեկությունները նախարարությանը կամ պետական կառավարման համակարգի այլ մարմնին փոխանցելու մասին.

4) հայտարարություն (հայտարարության ձևաչափը սահմանվում է համայնքի կողմից)՝ մինևույն հողակտորի վրա նույն նպատակի համար պետական օժանդակության այլ ծրագրերից չօգտվելու մասին տեղեկացված լինելու վերաբերյալ:

- **Քայլ 2.** Բնակավայրի վարչական ղեկավարը դիմումը ստանալուց հետո 10 աշխատանքային օրվա ընթացքում փոխանցում է համայնքի ղեկավարին, իսկ համայնքի ղեկավարը դիմումը (նաև բնակավայրի վարչական ղեկավարին դիմած շահառուների դիմումները) ստանալուց հետո 20 աշխատանքային օրվա ընթացքում շահառուի հետ կնքում է ծրագրի մասնակցության **պայմանագիր** (այսուհետ՝ պայմանագիր), ստեղծում շահառուների շտեմարան: Փաստաթղթերից որևէ մեկը չներկայացնելու կամ դրանք թերի ներկայացնելու պարագայում պայմանագիր չի կնքվում, որի մասին համայնքի ղեկավարը առավելագույնը 10 աշխատանքային օրվա ընթացքում գրավոր տեղեկացնում է շահառուին:

- **Քայլ 3.** Շահառուները մինչև տվյալ մշակաբույսի բերքահավաքից առավելագույնը 2 ամիս առաջ փոխհատուցում ստանալու նպատակով թղթային եղանակով **դիմում** են համայնքի կամ բնակավայրի վարչական ղեկավարին՝ դիմումում նշելով փաստացի առկա ցանքատարածության տեղը, մակերեսը: Դիմումին կից ներկայացնում են սերմերի հավաստագրերի պատճենները, «Գյուղատնտեսական հետազոտությունների և հավաստագրման կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության կողմից տրված սերմերի որակի փորձաքննության արձանագրությունը: Անհրաժեշտության դեպքում շահառուից կարող են պահանջվել սերմերի ձեռքբերման փաստաթղթերը, սերմերի պարկերի պիտակները և այլ փաստաթղթեր:

Փոխհատուցման համար նախատեսված գումարները փոխանցվում են համայնքների հաշվեհամարներին մինչև 2025 թվականի նախավերջին աշխատանքային օրը ներառյալ, իսկ աշնանացան ցորենի դեպքում՝ մինչև տվյալ տարվան հաջորդող տարվա նախավերջին աշխատանքային օրը ներառյալ:

Համայնքները ծրագրի 23-րդ կետով նախատեսված գումարներն ստանալուց հետո 10 աշխատանքային օրվա ընթացքում փոխանցում են շահառուների բանկային հաշվեհամարներին:

Աղյուսակ N 1

Ըստ Հայաստանի Հանրապետության մարզերի մշակաբույսերի տեսակների մշակությունը

Հայաստանի Հանրապետության մարզը	Մշակաբույսը
Արագածոտն	հացահատիկային մշակաբույսեր (աշնանացան և զարնանացան
	ցորեն և զարնանացան զարի, վարսակ, հաճար)
	հատիկաընդեղեն մշակաբույսեր (ոսպ, սիսեռ, լոբի, ոլոռ) առվույտ, կորնզան
Արմավիր	հացահատիկային մշակաբույսեր (աշնանացան ցորեն, զարնանացան զարի, եգիպտացորեն)
	հատիկաընդեղեն մշակաբույսեր (ոսպ, սիսեռ, լոբի, ոլոռ)
	առվույտ, կերի ճակնդեղ
Արարատ	հացահատիկային մշակաբույսեր (աշնանացան ցորեն, զարնանացան զարի, եգիպտացորեն)
	հատիկաընդեղեն մշակաբույսեր (ոսպ, սիսեռ, լոբի, ոլոռ)
	առվույտ, կերի ճակնդեղ
Գեղարքունիք	հացահատիկային մշակաբույսեր (աշնանացան և զարնանացան
	ցորեն, զարնանացան զարի, վարսակ, հաճար)
	հատիկաընդեղեն մշակաբույսեր (ոսպ, սիսեռ, լոբի, ոլոռ) առվույտ, կորնզան, կերի ճակնդեղ
Լոռի	հացահատիկային մշակաբույսեր (աշնանացան և զարնանացան

	ցորեն, գարնանացան գարի, վարսակ, հաճար, եգիպտացորեն) հատիկաընդեղեն մշակաբույսեր (ոսպ, սիսեռ, լոբի, ոլոռ) առվույտ, կորնզան, կերի ճակնդեղ
Կոտայք	հացահատիկային մշակաբույսեր (աշնանացան և գարնանացան ցորեն, գարնանացան գարի, վարսակ, հաճար, եգիպտացորեն) հատիկաընդեղեն մշակաբույսեր (ոսպ, սիսեռ, լոբի, ոլոռ) առվույտ, կորնզան, կերի ճակնդեղ
Շիրակ	հացահատիկային մշակաբույսեր (աշնանացան և գարնանացան ցորեն, գարնանացան գարի, վարսակ, հաճար, եգիպտացորեն) հատիկաընդեղեն մշակաբույսեր (ոսպ, սիսեռ, լոբի, ոլոռ) առվույտ, կորնզան, կերի ճակնդեղ
Սյունիք	հացահատիկային մշակաբույսեր (աշնանացան և գարնանացան ցորեն, գարնանացան գարի, վարսակ, հաճար, եգիպտացորեն) հատիկաընդեղեն մշակաբույսեր (ոսպ, սիսեռ, լոբի, ոլոռ) առվույտ, կորնզան, կերի ճակնդեղ
Վայոց ձոր	հացահատիկային մշակաբույսեր (աշնանացան և գարնանացան ցորեն, գարնանացան գարի, վարսակ, հաճար, եգիպտացորեն) հատիկաընդեղեն մշակաբույսեր (ոսպ, սիսեռ, լոբի, ոլոռ) առվույտ, կորնզան, կերի ճակնդեղ
Տավուշ	հացահատիկային մշակաբույսեր (աշնանացան ցորեն, գարնանացան գարի, վարսակ, հաճար, եգիպտացորեն) հատիկաընդեղեն մշակաբույսեր (ոսպ, սիսեռ, լոբի, ոլոռ) առվույտ, կորնզան, կերի ճակնդեղ

Աղյուսակ N 2

Գարնանացան հացահատիկային մշակաբույսերի մշակության համար կատարվող աշխատանքները

Աշխատանքի անվանումը		Ագրոտեխնիկական պահանջները
Հիմնական պարարտացում		Գոմաղբ, Ֆոսֆորական, կալիումական պարարտանյութ*
Խոր վար		25-27 սմ խորությամբ
Հողի նախացանքային մշակություն	Կուլտիվացիա	10-12 սմ խորությամբ
	հարթեցում	Հարթեցում (գլանակում)
Ցանք		180-250 կգ/հա**
Ոռոգում		-
Պայքար հիվանդությունների, վնասատուների և մոլախոտային բուսականության դեմ		Սրակումները կատարել՝ հետևելով եղանակային պայմաններին, ինչպես նաև օգտագործել աճի խթանիչներ
Մնուցում		Ագոտական պարարտանյութ
Բերքահավաք		Հատիկի լրիվ հատունացման փուլ

* Հաշվի առնելով տվյալ հողամասի ագրոքիմիական կազմը և ըստ դրա պարարտացնել

** գարնանացան գարի՝ 180-200 կգ/հա, գարնանացան ցորեն՝ 220-250 կգ/հա, վարսակ 180-200 կգ/հա, հաճար՝ 180-200 կգ/հա

Եզիպտացորենի մշակության համար կատարվող աշխատանքները

Աշխատանքի անվանումը		Ագրոտեխնիկական պահանջները
Երեսվար		15-20 սմ խորությամբ
Հիմնական պարարտացում		Գոմաղբ, Ֆոսֆորական Կալիումական պարարտանյութ *
Խոր վար		25-27 սմ խորությամբ
Հողի նախացանքային	Կուլտիվացիա (2 անգամ)	10-12 սմ խորությամբ
		10-12 սմ խորությամբ ազոտական 100 կգ +
մշակություն		կրկնակի սուլպերֆոսֆատ 65 կգ
	հարթեցում	Հարթեցում (գլանակում)
Ցանք		70x30 սխեմայով, 20 կգ ցանքի նորմայով, 6-8 սմ խորությամբ
Ոռոգում		-
Միջշարային մշակություն (2 անգամ) + սնուցում		ազոտական պարարտանյութ
Պայքար հիվանդությունների, վնասատուների և մոլախոտային բուսականության դեմ		3-4 անգամ
Բերքահավաք		Հատիկի լրիվ հասունացման փուլ

*Հաշվի առնելով տվյալ հողամասի ագրոքիմիական կազմը և ըստ դրա պարարտացնել

Աղյուսակ N 4

Հատիկարնդեղեն մշակարույսերի մշակության համար կատարվող աշխատանքները

Աշխատանքի անվանումը		Ագրոտեխնիկական պահանջները
Հիմնական պարարտացում		Գոմաղբ ֆոսֆորական, կալիումական պարարտանյութ*
Խոր վար		25-30 սմ խորությամբ
Հողի նախացանքային մշակություն		Կուլտիվացիա 10-12 սմ խորությամբ
Ցանք		-
Ոռոգում		-
Միջշարային տարածքների 1-ին կուլտիվացիա		-
Միջշարային տարածքների 2-րդ կուլտիվացիա		8-10 սմ խորությամբ
Սնուցում		ազոտական պարարտանյութ
Քաղհան փխրեցում (ձեռքով)		-
Պայքար հիվանդությունների, վնասատուների և մոլախոտային բուսականության դեմ		2-3 անգամ
Բերքահավաք		-

*Հաշվի առնելով տվյալ հողամասի ագրոքիմիական կազմը և ըստ դրա պարարտացնել

Առվույտի և կորնզանի (1-ին տարվա) մշակության համար կատարվող աշխատանքները

Աշխատանքի անվանումը		Ագրոտեխնիկական պահանջները
Պարարտացում (օրգանական պարարտանյութ)		Գոմաղբ 20-25 տոննա
Խոր վար		25-30 սմ խորությամբ
Հողի նախացանքային մշակություն	Կուլտիվացիա	10-12 սմ խորությամբ
	Տափանում, հարթեցում	Հարթեցում (գլանակում)
Ցանք*	առվույտ	20-25 կգ
	կորնզան	150-170 կգ
Ոռոգում		-
Պայքար հիվանդությունների և վնասատուների դեմ		-
Բերքահավաք	առվույտ	Բերքահավաքն իրականացնել ծաղկման փուլում, հատուկենտ ծաղիկների երևալուն պես
	կորնզան	
Հակավորում		-
Հակի բարձում և բեռնաթափում		-

* Նպատակահարմար է ցանքն իրականացնել ենթացանքով (գարի, ցանքի նորմա՝ 100-120 կգ/հա)

Աշնանացան ցորենի մշակության համար կատարվող աշխատանքները

Աշխատանքի անվանում		Ագրոտեխնիկական պահանջներ
Հիմնական պարարտացում		Գոմաղբ, Ֆոսֆորական, կալիումական պարարտանյութ*
Խորը վար		25-27 սմ խորությամբ
Հողի նախացանքային մշակություն	Կուլտիվացիա	10-12 սմ խորությամբ
	հարթեցում	Տափանում կամ փոցխում
Ցանք		Ցանքի նորմայի ընտրությունը կատարել՝ հաշվի առնելով, սորտային և կենսաբանական առանձնահատկությունները (1 հա-ի հաշվով պահանջվող ծլունակ սերմերի քանակը), ցանքի համար օգտագործվող շարքացանների տեխնիկական հնարավորությունները և այլն:
Ոռոգում		Ոռոգովի պայմաններում մշակելու դեպքում՝ տվյալ գոտու համար աշնանացան ցորենի ոռոգման նորմային և ռեժիմին համապատասխան
Պայքար հիվանդությունների, վնասատուների և մոլախոտային դեմ		Ցանքը կատարել ախտահանված սերմերով, սրսկումները կատարել՝ հետևելով եղանակային պայմաններին, մոլախոտերի դեմ պայքարը կազմակերպել դրանց զարգացման վաղ փուլում:
Մնուցում		Ազոտական պարարտանյութ
Սորտային քաղհան և ապրորացիա**		-
Բերքահավաք		Հատիկի լրիվ հասունացման փուլ

* պարարտացումը կատարել՝ հաշվի առնելով տվյալ հողամասի ագրոքիմիական ցուցանիշները
 ** սուպերէլիտային և էլիտային սերմերով ցանքի դեպքում՝ սերմնադաշտերում սորտային քաղիան և ապրորացիա

Աղյուսակ N 7

Կերի ճակնդեղի մշակության համար կատարվող աշխատանքները

Աշխատանքի անվանումը		Ագրոտեխնիկական պահանջները
Պարարտացում (օրգանական պարարտանյութ)		Գոմաղբ 25-35 տոննա
Խոր վար		25-30 սմ խորությամբ
Հողի նախացանքային մշակություն	Կուլտիվացիա	10-12 սմ խորությամբ
	Տափանում, հարթեցում	Հարթեցում (գլանակում)
Ցանք*	Կերի ճակնդեղ	16-20 կգ
	-	-
Ոռոգում		Ըստ անհրաժեշտության՝ կախված մշակության գտնվելու վայրից և պայմաններից
Պայքար հիվանդությունների և վնասատուների դեմ		Պայքար սնկային հիվանդությունների և վնասատուների դեմ
Բերքահավաքի ժամանակահատվածը	Կերի ճակնդեղ	Բերքահավաքն իրականացնել արմատապտուղների լրիվ հասունացման փուլում
	-	-
Բերքատվությունը	Կերի ճակնդեղ	400-500 g
	-	-
-		-

Աղյուսակ N 8

Հաշվարկ

Մեկ հեկտար գարնանացան հացահատիկային մշակաբույսերի մշակության համար կատարվող հիմնական աշխատանքների ծախսերը (օպերատիվ տեղեկատվության համաձայն)

Աշխատանքի անվանումը	Արժեքը (հազ. դրամ)
Վար	35
Ցանք	15
Բերքահավաք	35
Մերմ	55
Ընդամենը	140

Աղյուսակ N 9

Հաշվարկ

Մեկ հեկտար եգիպտացորենի մշակության համար կատարվող հիմնական աշխատանքների ծախսերը (օպերատիվ տեղեկատվության համաձայն)

Աշխատանքի անվանումը	Արժեքը (հազ. դրամ)
Վար	35
Ցանք	20
Բերքահավաք	35
Մերմ	80
Ընդամենը	170

Աղյուսակ N 10

Հաշվարկ

Մեկ հեկտար աշնանացան ցորենի մշակության համար կատարվող հիմնական աշխատանքների ծախսերը (օպերատիվ տեղեկատվության համաձայն)

Աշխատանքի անվանումը	Արժեքը (հազ. դրամ)
Վար	35
Ցանք	20
Բերքահավաք	35
Մերմ	70
Ընդամենը	170

Աղյուսակ N 11

Հաշվարկ

Մեկ հեկտար հատիկաընդդեմ մշակաբույսերի մշակության համար կատարվող հիմնական աշխատանքների ծախսերը (օպերատիվ տեղեկատվության համաձայն)

Աշխատանքի անվանումը	Արժեքը (հազ. դրամ)
Վար	35
Ցանք	15
Բերքահավաք	50
Մերմ	100
Ընդամենը	200

Աղյուսակ N 12

Հաշվարկ

Մեկ հեկտար բազմամյա խոտաբույսեր (առվույտ, կորնզան) մշակության համար կատարվող հիմնական աշխատանքների ծախսերը (օպերատիվ տեղեկատվության համաձայն)

Աշխատանքի անվանումը	Արժեքը (հազ. դրամ)	
	առվույտ	կորնզան
Վար	35	35
Ցանք	15	15
Բերքահավաք	110	95
Մերմ	60	75
Ընդամենը	220	220

